

Samenvatting Nectar Brugklas Gedrag

4.1

Gedrag = alle waarneembare handelingen van een mens of dier

Prikkel = verandering in de omgeving waarop je kunt reageren

- Uitwendige prikkels (opgevangen door zintuigen)
- Inwendige prikkels (o.a. honger, dorst)

Sleutelprikkel = prikkel die steeds dezelfde reactie/gedrag oproept

Voorbeelden van gedrag:

- Dreiggedrag
- Spergedrag (openen van snavel jonge vogel als ze een beweging waarnemen in de omgeving)
 - Voor de ouder is oranje kleur van de bek van het jong de sleutelprikkel om te voeren

Ethologie = studie van gedrag

Etholoog = iemand die gedrag van dieren bestudeert

Handeling = een 'onderdeel' van gedrag als je het opsplitst in kleine stukjes

Ethogram = een lijst met beschrijvingen van de verschillende handelingen van een mens of dier

4.2

Gedrag kan op 2 manieren ontstaan:

- Aangeboren (vanaf geboorte aanwezig)
- Aangeleerd

Dieren leren vooral door beloning en straf

Mensen leren vooral door:

- Imiteren (= nadoen)
- Te oefenen door gedrag te herhalen
- Inzicht (= nieuw gedrag bedenken)

Reflex

- snelle onbewuste handeling
- zoals zuigreflex, kniepeesreflex, pupilreflex
- doel: je lichaam beschermen tegen beschadigingen

Inprenting = gedrag dat aangeleerd wordt in de korte, gevoelige periode in de eerste dagen van je leven → verhoogt overlevingskans

- Bijv:
- wie zijn je ouders?
 - wat is je schuilplaats?

4.3

- Verbaal gedrag = uitdrukken door te praten
- Non-verbaal gedrag > m.b.v. lichaamstaal (zonder te praten)

Signaal = prikkel die bedoelt is voor soortgenoten

Bijen:

- Herkennen elkaar m.b.v. geur
- Gebruiken rondedans als signaal voor soortgenoten om aan te geven dat voedsel is gevonden binnen 50 meter
- Gebruiken kwispeldans als signaal voor soortgenoten om aan te geven dat voedsel is gevonden verder dan 50 meter

In reclames, knuffelbeesten etc. wordt gebruik gemaakt van 'overdreven signalen/prikkels'

4.4

Samenleven in groepen:

- Werken vaak samen volgens bepaalde taakverdeling
- Vaak is er een **dominant** dier de baas in de groep
- Bij dominante en onderdanige dieren is er sprake van een **rangorde** → voorkomt juist ruzies en verwondingen
- Rangorde bij kippen = **pikorde**

Bij ruzies/conflicten drie mogelijkheden:

- Aanvallen
- Vluchten
- Dreigen = bepalen wie de sterkste is zonder aan te vallen

Overspronggedrag = na dreiggedrag vertoont een dier opeens gedrag dat niets met de situatie te maken heeft.

- Bijv na dreiggedrag onmiddellijk je veren gaan poetsen

Baltsgedrag = gedrag waarmee dieren een partner lokken en versieren (vaak m.b.v. overdreven signalen)

4.5 Verdieping

Territorium = eigen gebied van een dier, bedoelt om voedsel te zoeken of een nest te bouwen

Territoriumgedrag = gedrag dat een dier vertoont bij het afbakenen en beschermen van zijn eigen gebied. Zoals:

- Nestterritorium
- Voedselterritorium

Vogelgezag van mannetjes twee functies:

1. Afbakenen territorium voor andere mannetjes = territoriumgedrag
2. Vrouwtjes te lokken = baltsgedrag

Sommige dieren geven hun territorium aan met sterke geur, de geurvlaggen

Als een dier twijfelt tussen aanvallen of vluchten ontstaat er soms:

- Dreiggedrag
- Overspronggedrag
- Omgericht gedrag → agressie wordt op iets anders gericht dan de soortgenoot